

<https://sppl.ui.ac.ir/?lang=en>

Spatial Planning

E-ISSN: 2476-3357

Document Type: Research Paper

Vol. 12, Issue 2, No.45, Summer 2022, pp. 1- 4

Received: 06/08/2022 Accepted: 27/11/2022

Identification and Analysis of Influential Factors in Good Rural Governance (Case Study: Ardabil County)

Kiumarth Khodapanah^{1 *}

1- Assistant Professor, Department of Geography and Rural Planning, Payam-e Noor University, Tehran, Iran

k_khodapanah@pnu.ac.ir

Abstract

Problem definition: Rural governance is a new process in the rural management system, which has different principles, criteria, and indicators, as well as many players in the rural field.

Purpose: The present study was conducted with the aim of investigating the influence of Shura, Dehiari, Agricultural Jihad, Housing Foundation, etc. in the rural governance of Ardabil County.

Methodology: This research was practical in terms of purpose with a descriptive-analytical nature. The statistical population included 30 experts and specialists in the rural field. The sampling method was targeted at the beginning and followed by snowball sampling. Mactor software was used to analyze the issue. 9 actors and 9 targets were analyzed in the software and the degrees of effectiveness, competitiveness, convergence, agreement, and divergence between the actors were investigated.

Results: The results showed that the actors' performances played an important role in determining and achieving goals. The highest number of effects (111) was related to social networks. The highest level of competitiveness (2.05) was related to social networks. The goal of governance accountability also had the highest level of agreement between the actors.

Innovation: In this research, for the first time, analysis of the key factors of rural governance was done by using the Mactor technique.

Introduction

Governance is a reform that, with its specific complexities, indirectly tries to change the main and centralized view of the government towards network-based participatory policy-making. It is one of the pluralist tools moving towards a unified society. Rural sustainability is considered as the ultimate ideal of this model. One of the basic solutions of governance is sustainable rural planning and management. Taking into account the influential role of desirable and worthy management in all dimensions leads to the adoption of strategies and solutions that provide the role of participatory management. For this purpose, this research intended to use Mactor software. The key actors

*Corresponding Author

khodapanah, K. (2022). Identification and analysis of the prominent and influential factors in good rural governance Case study: Ardabil county. *Spatial Planning*, 12 (2), 1 -4.

2476-3357 / © 2022 The Authors. Published by University of Isfahan

This is an open access article Under the by-nc-nd/4.0/ License (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

<https://doi.org/10.22108/sppl.2022.134550.1667>

20.1001.1.22287485.1401.12.2.6.8

influencing rural governance with their relative strengths, goals, and priorities had to be identified. By evaluating the convergence between them, the possibility of realizing a different future could be provided. In this way, by properly organizing and strengthening management systems that were based on people's participation and determination, it was possible to take important steps in the path of reconstruction, while more useful management of the rural community of Ardabil County could be achieved through the participations and cooperation of governmental, non-governmental, and public institutions.

Research Method

The current research was applied in terms of purpose and was based on descriptive-analytical nature. The approach governing this research was a mixed method. The statistical population of the study was made up of the experts and elites in the field of rural management and governance. Therefore, in this research, some specialists, experts, and faculty members were selected in a targeted manner. By using the snowball sampling method, they were asked to introduce the next person. Extraction of the hidden and visible actors in the process of rural management was done by using an open questionnaire in the Delphi form. After collecting the actors and their objectives, in the second step, the matrix of the mutual effects of the indicators in the rows and columns was formed in Excel and entered into Mactor software. Mactor technique had to be done in 8 steps: 1) identification of the actors and goals; 2) matrix of the mutual effects; 3) effects of the goals and actors on each other; 4) performance analysis; 5) competitive power; 6) position of the maximum matrix; 7) convergence and divergence; 8) actors' agreement.

Results and discussion

The findings showed the degrees of influence and effectiveness of the actors' performances on each other. The highest level of influence was related to social networks with a numerical value of 111 and the greatest degree of effectiveness was related to Islamic council with 17 number of effects. In the second place, there were fertilizers with an effectiveness level of 100. The most level of effectiveness was related to the Islamic council and villagers with 16 effects. In relation to the competitiveness of the 9 considered actors, social networks with a rate of 2.05 had the most level of competitiveness among the players in the field of governance. The rank of universities was 1.62. On the other hand, the goals of participation, justice, accountability, legality, responsibility, and transparency were considered as the common goals of the actors with an agreement value of 9. Examining the positions of the actors involved in rural governance based on the considered goals showed that the highest levels of agreement among the actors were related to the goals of accountability, legality, justice, equality, and comprehensiveness. Concerning the actors' agreements on the goals, the goal of responsibility was at the top and the lowest level of their agreement was with the central consensus regarding the goal of accountability, which indicated their disagreement between the actors on this goal.

Conclusion

Actors' performance has an important role in determining and achieving goals. As the findings of this study showed, actors, such as NGOs and social networks, were more effective than other actors. Also, the scope of their competitiveness was more than the other actors of Bodef, which indicated that these actors had a greater role in the field of rural governance. The analysis of the actors in the chart of influence and effectiveness showed that NGOs and social networks had the most influence and this indicated a weakness in the administrative system, which had disrupted the interaction cycle of actors. On the other hand, in terms of effectiveness, the highest level was related to organizations, such as Islamic council and Village Cooperative. These organizations, as the institutions in rural areas had to have the most interaction and convergence with other institutions. In addition to the level of influence, Shura and Dehiari had the lowest levels of competitiveness with other actors. It was possible to get rural citizens' participation in the administration of village affairs. Their familiarity with the duties of the village council and other actors would make them aware of their roles and responsibilities. On the other hand, the organizations involved in the rural administration could provide the necessary conditions in this regard. Thus, with the cooperation and conscious participation of citizens and

officials, the ground for their greater convergence in achieving the goals would be provided. Therefore, this approach of rural governance in the management of village affairs, was absolutely necessary and evident for strengthening the intended goals and convergence between the actors. Although the performance of social media and social networks played a greater role, the output and results showed all the actors' agreement, which indicated convergence between all the actors. The actors did not disagree with or diverge from the set goals, but only the intensity and weakness of the effects varied. On the other hand, since the largest number of actors had the goal of ruling, no divergence was observed among them. Based on this, the actors in the field of rural governance prioritized the goals and finally, responsibility was prioritized.

Keywords: Good Rural Governance, Key Actors, Goals of Rural Governance, MACTOR Software, Ardabil County

References

- Ahmadpour Dariani, M. (2005). *Entrepreneurship, Definitions, Theories, and Models*. 6th Edition, Tehran, Pardis Publishing Center. [In Persian]
- Beer, A. (2014). Leadership and the Governance of Rural Communities. *Journal of Rural Studies*, 34(1), pp. 254–262.
- Bezi, Kh., Keyani, A., Hanifi Assal, Y., Razi, A. (2011). Analysis of Spatial Differences of Social Capital in Bordering Urban and Rural Areas of the Country: Comparative Comparison of Urban and Rural Centers of Urmia City. *Iranian Journal of Sociology*, 11(2), pp. 74-102. [In Persian]
- Daftary, D. (2019). *Elected local bodies, space, and governance of market expansion in rural India*. Geoforum, Vol. 103, pp. 105-113.
- Eazidi, A. and Alavizadeh, S. A. M. (2018). Analysis of the Role of Psychological Empowerment of Villagers in the Process of Rural Management and Development (Case Study: Rashtkhar District). *Geographical Explorations of Desert Regions*, 6(1), pp. 199-227. [In Persian]
- Fal Suleiman, M., Shatri, M., & Khosravi, N. (2019). Comparative Study of Desirable Rural Governance Indicators (Case Study: Birjand County). *Khorasan Cultural-Social Studies Quarterly*, 15(1), pp. 95-118. [In Persian]
- Faraji Sobkbar, H. A., Darban Astaneh, A., Akhavan Heydari, K., Madanlu Joibari, M., & Khatami, H. (2021). The Role of Good Governance in Facilitating Entrepreneurship Opportunities in Rural Areas (Case Study: Gamishan County). *Economy of Space and Rural Development*, 10(3), pp. 153-174. [In Persian]
- Georgios, Ch. and Barraí, H. (2021). *Social innovation in rural governance: A comparative case study across the marginalised rural EU*. Journal of Rural Studies. Available online of the 11th of June, 2021 at <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2021.06.004>
- Hankins and Katherine B. (2009). Disappearance of the State from Livable Urban Spaces. *Antipode*, 41(5), pp. 845–866.
- Heydari Sarban, V. (2018). Analysis of the Effects of Information and Communication Technology on Good Rural Governance (Case Study: Meshginshahr County). *Spatial Planning (Geography)*, 8(3), pp. 41-64. [In Persian]
- Heydari Sarban, V. (2019). Evaluation of the Local Rural Management Model Based on Good Governance Indicators (Case Study: Meshginshahr County). *Geography and Development*, No. 57, pp. 133-154. [In Persian]
- Heydari Sarban, V., Arshadi, A., & Saeb, Sh. (2017). Evaluation of Governance Effects on the Development of Rural Tourism (Case Study: Nir County). *Tourism Space*, 7(25), pp. 33-50. [In Persian]
- Khodapanah, K. (2021). Evaluation of the Effects of Competent Governance on the Livability of Villages (Case Study: The Central Part of Ardabil County). *Regional Planning Quarterly*, 11(41), pp. 83-100. [In Persian]
- Lyall, C. and Tait, J. (2019). Beyond the Limits to Governance: New Rules of Engagement for the Tentative Governance of the Life Sciences. *Research Policy*, 48(5), pp. 1128-1137.

- Maleki, S., Zarei, J., & Zadvali Khajeh, Sh. (2018). Evaluation of Desirable Urban Governance Indicators with a Neighborhood-Based Management Approach (Case Study: Neighborhoods of Hamadan City). *Geography and Regional Urban Planning*, 8(29), pp. 61-74. [In Persian]
- Masroranjad, N., Moulai Hashjin, N., Pourramezan, E., & Ghoreishi, M. B. (2021). Explanation of Factors Affecting the Efficiency, Effectiveness of Management, and Rural Participation in the Development of Villages in Soumesara City with a Good Governance Approach. *Human Geography Researches*, 53(4), pp. 1523-1541. [In Persian]
- Mengisteab, K. (2009). Good Governance in the Eritrean Context: What Does It Entail? *Eritrean Studies Review*, 2(2), pp. 20-57.
- Merrell, I. (2022). *Blockchain for decentralised rural development and governance*. Journal Pre-proof. Available online on the 29th of April, 2022, Article 100086, doi: <https://doi.org/10.1016/j.bcra.2022.100086>
- Najarzadeh, M., Torabi, Z. A., & Malekan, A. (2017). Investigating the Impact of Social Capital on Good Governance and Stability of Rural Communities with the Moderating Role of Cultural Capital (Case Study: Godin District, Kangavar County). *Spatial Planning*, 7(3), pp. 25-40. [In Persian]
- Norouzi, A. and Ebrahimi, E. (2018). Realization of Good Governance Indicators in the Rural Areas of Lanjan County. *Physical Development Planning*, 3(6), pp. 93-109. [In Persian]
- Pazaki, M., Sheikhi, D., & Samadi Moghadam (2020). Analysis of the Role of Management Based on Good Governance in Sustainable Rural Development (Case Study: Filistan District, Pakdasht County). *Geography and Development*, 58, pp. 112-93. [In Persian]
- Pazaki, M., Sheikhi, D., & Zand, F. (2021). Examining the Place of Good Governance in the Development of Sustainable Rural Tourism (Case Study: Sorkheh County). *Regional Planning*, 11(43), pp. 64-78. [In Persian]
- Ruknuddin Eftekhari, A. R. and Azimi Amoli, J. (2014). *Rural Governance (Sustainable Development Management)*. Tehran, SAMT Publications. [In Persian]
- Talshi, M., Darban Astane, A., & Mousavi, S. A. (2017). Explaining the Spatial Pattern of Good Rural Governance around Karaj Metropolis. *Urban Planning Geography Researches*, 5(4), pp. 585-606. [In Persian]
- Wong, H. L., Wang, Y., Luo, R., Zhang, L., & Rozelle, S. (2017). Local governance and the quality of local infrastructure: Evidence from village road projects in rural China. *Public Economics*, Vol. 152, pp. 119-132.
- Woreda, S. H. (2017). An examination of the effectiveness of multi-dimensional decision-making methods: A decision-making paradox. *Decision Support Systems*, 5(3), pp. 303-312.
- Xian, Sh. and GU, Z. (2020). The making of social injustice and changing governance approaches in urban regeneration: Stories of Enning Road, China. *Habitat International*, 98, pp. 1-11.
- Xue, D. and Wub, F. (2015). Failing entrepreneurial governance: From economic crisis to fiscal crisis in the city of Dongguan, China. *Cities*, 43, 10-17.
- Yang, H. (2021). Holistic Governance: An Explanatory Framework. In *Urban Governance in Transition*, pp. 57-95.

شناسایی و تحلیل بازیگران اصلی و تأثیرگذار در حکمروایی خوب روستایی

مورد مطالعه: شهرستان اردبیل

کیومرث خداپناه^{*}، استادیار گروه جغرافیا و برنامه ریزی روستایی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران

k_khodapanah@pnu.ac.ir

چکیده

طرح مسئله: حکمروایی روستایی، فرایند نوینی است که در نظام مدیریت روستایی با دارا بودن اصول، معیارها و شاخص‌هایی متفاوت از رویکردهای مطرح‌شده ماقبل خود، بازیگران متعددی در عرصه روستایی دارد. **هدف:** پژوهش حاضر با هدف بررسی میزان اثرگذاری شورا، دهیاری، جهاد کشاورزی، بنیاد مسکن و ... در حکمروایی روستایی شهرستان اردبیل انجام شده است. **روش‌شناسی پژوهش:** این پژوهش از لحاظ هدف، کاربردی و براساس ماهیت، توصیفی-تحلیلی است. جامعه آماری، ۳۰ نفر از کارشناسان و متخصصان عرصه روستایی بودند. روش نمونه‌گیری در این پژوهش در ابتدا به صورت هدفمند و در ادامه گلوله‌برفی بود. برای تحلیل موضوع از نرم‌افزار مکتور بهره گرفته شد. **یافته‌ها:** تعداد نه بازیگر و نه هدف در نرم‌افزار تحلیل شدند و میزان اثرگذاری و اثرپذیری، رقابت‌پذیری و همگرایی و توافق و واگرایی بین بازیگران بررسی شد. نتایج نشان‌دهنده آن است که عملکرد بازیگران در راستای تعیین و دستیابی به اهداف نقش مهمی دارد. بیشترین میزان اثرگذاری مربوط به شبکه‌های اجتماعی با ۱۱۱ اثر و سمن‌ها با ۱۰۰ اثر بود؛ همچنین بیشترین میزان رقابت‌پذیری مربوط به شبکه‌های اجتماعی با ۲/۰۵ است. **بین ۹ هدف در نظر گرفته‌شده برای حکمروایی، بیشترین میزان توافق بین بازیگران در رابطه با هدف مسئولیت‌پذیری بود.** **نتایج:** در رویکرد حکمروایی روستایی در اداره امور روستا، برای تقویت هدف‌های در نظر گرفته‌شده، همگرایی بین بازیگران ضروری و مشهود است. هرچند عملکرد سمن‌ها و شبکه‌های اجتماعی نقش بیشتری داشت، خروجی و نتایج نشان‌دهنده توافق و همگرایی بین تمام بازیگران بوده است و بازیگران بر سر اهداف تعیین‌شده مخالفت و واگرایی نداشتند. **نوآوری:** در پژوهش حاضر برای نخستین بار به تحلیل بازیگران کلیدی حکمروایی روستایی با استفاده از تکنیک مکتور توجه شده است.

واژه‌های کلیدی: حکمروایی خوب روستایی، بازیگران کلیدی، اهداف حکمروایی مطلوب، نرم‌افزار MACTOR، شهرستان اردبیل

*نویسنده مسئول

خداپناه، کیومرث. (۱۴۰۱). شناسایی و تحلیل بازیگران اصلی و تأثیرگذار در حکمروایی خوب روستایی مورد مطالعه: شهرستان اردبیل. *برنامه ریزی فضایی*،

۱۲ (۲)، ۱۱۹-۱۳۶.

بیان مسئله

توسعه روستایی و مدیریت آن، موضوعی است که برای سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان به مسئله‌ای چالش‌برانگیز تبدیل شده است (Merrell, 2022: 1). رویکردهای برون‌زا و از بالا به پایین و متمرکز، از سوی دولت‌های ملی، تفاوت‌های موجود را در مناطق روستایی و بین مناطق در نظر نمی‌گیرند (Lumineau et al., 2021: 503). یکی از مباحث مهم و به‌طور تقریبی جدید که از دهه ۱۹۸۰ به بعد در ادبیات توسعه مطرح شد، موضوع حکمروایی روستایی است که از ملزومات اساسی دستیابی به توسعه پایدار محسوب می‌شود (فرجی سبک‌بار و همکاران، ۱۴۰۰: ۱۵۴). حکمروایی روستایی، دلالت بر این دارد که دولت‌های مرکزی، تصمیم‌گیری و بودجه را به دولت‌های محلی و منطقه‌ای واگذار می‌کنند (Rodriguez-Pose & Gill, 2017: 518). حکمروایی که شامل همه بخش‌های جامعه باشد، از عوامل ضروری به‌سوی پایداری محسوب می‌شود (Brand et al., 2021: 266). حکمروایی خوب، از رویکردهای نوین اداره امور عمومی روستاست که در قلمروهای متعدد از فراملی تا محلی کاربرد گسترده‌ای یافته است. یکی از ابعاد منطقه‌ای حکمروایی، محلی یا مدیریت روستایی در دو بعد نظارتی و اجرایی است که به کیفیت اداره امور روستا توجه می‌کند (مسرور نژاد و همکاران، ۱۴۰۰: ۱۵۲۴). حکمروایی خوب فقط دولت مسئول نیست، بلکه تعامل حکومت، جامعه مدنی، بخش خصوصی و شهروندان با یکدیگر برای تحقق آن ضرورت دارد (حیدری ساربان، ۱۳۹۷: ۴۸).

تئوری حکمرانی محلی روستایی استقلال، توانایی و منابع به مناطق روستایی می‌دهد تا موفقیت آینده خود را تعیین کند. برخی از تلاش‌ها در این زمینه به نتایج سودمندی رسیده است (Rajasekhar, 2021: 4). در بیشتر کشورهای در حال توسعه نیز از جمله ایران، نظام برنامه‌ریزی و مدیریت توسعه روستایی به صورت متمرکز است و نظارت و توسعه روستاها از طریق سازمان‌های دولتی و عمومی انجام می‌پذیرد. نبود جایگاه نهادهای شهروندی سازمان‌های غیردولتی و بخش مردمی و خصوصی در چارچوب اداری-سازمانی مانع از ابزار رسمی مطالبات و خواسته‌های این بخش‌ها در شرایط فعلی شده است (حیدری ساربان، ۱۳۹۶: ۱۰). سکونتگاه‌های روستایی ایران با مشکلات و مسائل بی‌شماری روبه‌رو هستند؛ اما شناسایی و درک نیازهای ساکنان روستاها کیفیت زندگی را در نواحی روستایی بهبود می‌بخشد و به تبع آن امکان دستیابی به اهداف کلی توسعه پایدار روستایی فراهم می‌شود (خداپناه، ۱۴۰۰: ۸۸). در حال حاضر با توجه به مسائل و مشکلاتی که گریبان‌گیر نقاط روستایی و مهاجرت‌های گسترده از روستاها به شهرهاست، توجه حکمروایی مطلوب و شایسته روستایی اهمیت زیادی دارد که گروه‌های مختلفی در این امر دخیل هستند. توسعه روستاها از طریق مدیریت شایسته و کارآمد و بهره‌گیری از شیوه‌های مشارکتی مبتنی بر حضور مردم در فرآیند توسعه امکان‌پذیر است. این امر به دلیل پیچیدگی مسائل و پیدایش نیازهای متعدد، نیاز به مدیریت روستایی با مفهومی گسترده‌تر و سازمان‌های تخصصی در عرصه مدیریت محلی مانند دهیاری دارد (ایزدی و علوی‌زاده، ۱۳۹۷: ۲۰۰)؛ بنابراین مدیریت اثربخش روستایی نیازمند بهره‌گیری از الگوها و رویکردهای مدیریتی و نهادی نوین است. یکی از این الگوها، حکمروایی شایسته است که نشان‌دهنده عملکرد خوب، شفافیت، مشارکت، مسئولیت‌پذیری، پاسخ‌گویی، قانونمندی، توافق جمعی، کارایی، اثربخشی و عدالت محوری است (بزی و همکاران، ۱۳۹۰: ۷۴).

در شهرستان اردبیل یکی از راهکارهای اصولی حکمروایی، برنامه‌ریزی و مدیریت پایدار روستایی است که این امر مهم، با در نظر گرفتن نقش اثرگذار مدیریت مطلوب و شایسته در تمام ابعاد، به اتخاذ راهبرد و راهکارهایی منجر می‌شود که نقش مدیریت مشارکتی را فراهم کند. در حال حاضر به دلیل نبود الگوی حکمروایی روستایی، بیشتر برنامه‌ها از بالا به پایین است که موجب ایجاد پیامدهای نامطلوب در برنامه‌ها و طرح‌ها شده و کمبود عدالت اجرایی، قانون‌مداری، شفافیت و ... در ابعاد حکمروایی بر احساس مسئولیت در شهروندان روستایی اثرگذار بوده است. نقاط روستایی این شهرستان نه تنها با مشکلات مذکور مواجه است، ضعیف بودن مدیریت توسعه، نبود یا کمبود تشکل‌های مردمی، حکمروایی روستایی را با چالش مواجه کرده است. بدین منظور این پژوهش قصد دارد، با استفاده از نرم‌افزار مکتور، بازیگران کلیدی اثرگذار بر حکمروایی روستایی را شناسایی کند و با ارزیابی همگرایی بین آنها، امکان تحقق آینده‌ای متفاوت فراهم تا از این طریق گام‌های مهمی در مسیر بازسازی و شیوه‌های انجام وظایف قانونی و اداره مفیدتر جامعه روستایی شهرستان اردبیل، از طریق همکاری نهادهای دولتی و غیردولتی و مردمی برداشته شود.

پیشینه پژوهش

مرور منابع نشان‌دهنده آن است که مطالعات متعددی در رابطه با حکمروایی روستایی صورت گرفته است و هر یک از مطالعات به شکل‌های مختلفی موضوع مدنظر را تحلیل کرده‌اند. در پژوهش حاضر با مطالعه این منابع و بررسی آن، برای اولین بار با بهره‌گیری از تکنیک مکتور به شناسایی و تحلیل بازیگران اصلی و اثرگذار بر حکمروایی خوب روستایی در استان اردبیل توجه شده است.

نजारزاده و همکاران (۱۳۹۶) نیز اثر سرمایه اجتماعی را بر حکمروایی خوب و پایداری جوامع روستایی در دهستان گودین شهرستان کنگاور بررسی کردند و به این نتیجه رسیدند که آثار غیرمستقیم سرمایه اجتماعی با پایداری اقتصادی اجتماعی دارای رابطه‌ای معنادار است؛ همچنین سرمایه فرهنگی، رابطه میان حکمروایی خوب روستایی و پایداری اجتماعی - فرهنگی را تعدیل می‌کند. نوروزی و ابراهیمی (۱۳۹۷) در پژوهشی تحقیق‌پذیری شاخص‌های حکمروایی خوب را در نواحی روستایی شهرستان لنجان بررسی کردند و دریافتند که حکمروایی خوب کمتر از حد مطلوب است. از سوی دیگر، در روستاهای مورد مطالعه به لحاظ تحقق حکمروایی تفاوت معناداری وجود دارد. حیدری ساریان (۱۳۹۸) الگوی مدیریت محلی روستایی مبتنی بر شاخص‌های حکمروایی خوب را در مشکین‌شهر ارزیابی کرد و به این نتیجه رسید که مشارکت اجتماعی و مسئولیت‌پذیری، کاربرد بیشتری در شکل‌گیری الگوی مطلوب مدیریت محلی دارد. در پژوهشی دیگر، فال سلیمان و همکاران (۱۳۹۹) شاخص‌های حکمروایی مطلوب روستایی را در شهرستان بیرجند از نظر مقایسه‌ای بررسی کردند و دریافتند که این منطقه از لحاظ حکمروایی مطلوب توسعه پایدار روستایی در وضعیت مطلوبی قرار ندارد و دهستان‌های شهرستان بیرجند در سطوح متفاوتی نسبت به هم قرار دارند. پازکی و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهشی که به منظور بررسی جایگاه حکمروایی خوب در توسعه گردشگری روستایی پایدار در شهرستان سرخه انجام دادند، به این نتیجه رسیدند که بین متغیر حکمروایی با متغیرهای پایداری اقتصادی، اجتماعی - فرهنگی و زیست‌محیطی رابطه‌ای مستقیم، قوی و مثبت برقرار است. حجاریان (۱۴۰۱)

در پژوهشی مسئولیت‌پذیری حکمروایی خوب را بر پایداری اجتماعی خانوارهای روستایی بررسی کرد و به این نتیجه رسید که مؤلفه‌های حکمروایی خوب و پایداری اجتماعی در روستاهای کاشان، متوسط و پایین‌تر از حد مطلوب است.

بئر^۱ (2014) در پژوهشی که با هدف بررسی اهمیت رهبری و حکمروایی محلی در جوامع روستایی انجام داد، دریافت که بین رهبری و حکمروایی محلی در جوامع روستایی ارتباط قوی وجود دارد و از طریق فضاهای موجود و براساس مقیاس فضایی در خدمت دولت هستند. در پژوهشی دیگر، وانگ و همکاران^۲ (2017) نقش و اثر حکومت‌های محلی را در کیفیت زیرساخت‌های روستایی چین بررسی کردند و به این نتیجه رسیدند که با استفاده از اثرات ثابت و متغیرهای موردبررسی حکمروایی، کیفیت پروژه‌های روستایی بهبود خواهد یافت؛ همچنین وجود مدیران جوان روستایی و نظارت ساکنان روستاها در مدیریت و نظارت بر پروژه‌های روستایی نیز بر این امر تأثیر مثبت داشتند. دافتاری^۳ (2019) در پژوهشی که به قصد بررسی نقش احزاب و حکومت‌های محلی در توسعه بازارهای روستایی چین انجام داد، به این نتیجه رسید که گسترش بازارها با استفاده از تمرکززدایی دموکراتیک باعث اصلاحات اقتصادی در دولت و افزایش عدالت توزیعی شده است. جورجیوس و بارای^۴ (2021) نوآوری اجتماعی را در حکمرانی روستایی در روستاهای در حاشیه سرایر اتحادیه اروپا بررسی کردند و دریافتند که مقایسه نتایج برخی از پارامترها مانند ساختار دولتی غیرمتمرکز، شبکه‌های بین منطقه‌ای پیشرفته، انتشار گفتمان بین ذی‌نفعان و جامعه مدنی و همچنین ثبات سازمانی نهادهای درگیر برای تعبیه نوآوری اجتماعی، حکمرانی نوآورانه اجتماعی را تقویت می‌کند. مرل^۵ (2022) بلاگ چین را برای توسعه غیرمتمرکز حکمروایی روستایی ارزیابی کرد و به این نتیجه رسید، فناوری بلاک چین به عنوان نوآوری اجتماعی برای غلبه بر مشکلات حاکمیت غیرمتمرکز عمل می‌کند و مناطق روستایی حتی می‌توانند محیطی مناسب برای نوآوری‌های آینده باشند.

مبانی نظری پژوهش

امروزه توسعه و مدیریت روستایی به موضوعی حیاتی تبدیل شده است (Kumar & Sharma, 2020: 1). در این راستا، در طول دو دهه پایانی قرن بیستم و آستانه قرن بیست و یکم، روش‌ها و نظریه‌های نوینی در عرصه روستایی پدید آمد که محور آنها بر پایه برنامه‌ریزی محلی، بهبود کیفی محیط، توسعه مشارکت، روش‌های دموکراتیک و گسترش عدالت بود (فال سلیمان و همکاران، ۱۳۹۹: ۹۷). بررسی تجارب و نظریات، نشان‌دهنده این است که حفظ تعادل بین نیازهای اجتماعی، اقتصادی و محیطی نسل حال و آینده، باعث به وجود آمدن تغییر پارادایمی به نام حکمروایی در اداره امور شده است و زمینه ورود مفاهیمی مانند مشارکت شهروندی، شفافیت، جامعه مدنی، عدالت و

1 . beer

2 . Wong et al

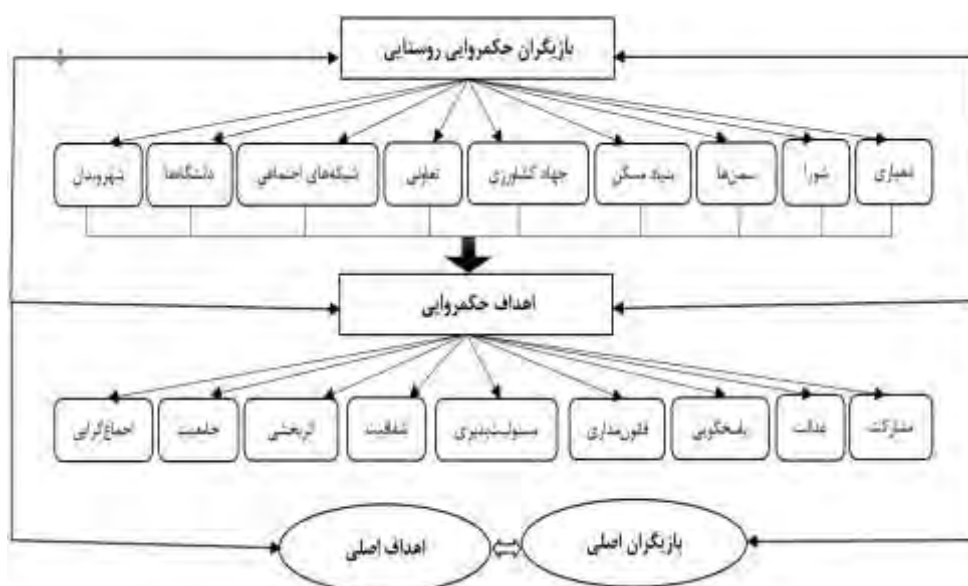
3 . Daftary

4 . Georgios & Barraí

5 . Merrell

برابری و درنهایت کارایی و اثربخشی به مدیریت محلی شده است (پازکی و همکاران، ۱۳۹۹: ۹۷). قدمت و منشأ حکمروایی و مفاهیم مرتبط با آن به عصر روشنگری و لیبرالیسم غرب برمی گردد. برایان مک‌لاین^۱، اولین نظریه پرداز است که در سال ۱۹۷۳ به این مفهوم توجه کرده است (ملکی و همکاران، ۱۳۹۷: ۶۴). رویکردهای حکمروایی به یک رویکرد فرماندهی ارشد با نقش غالب دولت، رویکرد پایین - بالا، ترکیبی و شبکه تقسیم می شود (Xian & Gu, 2020: 1). حکمروایی، اصلاحی است که با پیچیدگی های خاص خود به شکل غیرمستقیم سعی در تغییر دیدگاه اصلی و متمرکز حکومت به سمت سیاست گذاری مشارکتی مبتنی بر شبکه دارد (Lyall & Tait, 2019: 1135) به زعم عده ای دیگر از محققان، آن به معنای تغییر در چگونگی تعامل بخش خصوصی و دولتی درون سیاست ها و پروژه های توسعه روستایی است که نتیجه سیاست گذاری برای رونق اقتصادی مناطق و فضاهای روستایی است (Xue & Wub, 2015: 10) و نقش مهمی در شکل دادن به قوانین (احمدپورداریانی، ۱۳۸۴: ۹۲) و به اجرا درآوردن تصمیمات و سیاست های مردم روستایی، همسو با منافع آنها و سازگار با منافع ملی، منطقه ای و محلی دارد (رکن الدین افتخاری و عظیمی آملی، ۱۳۹۰: ۲). در ارتباط با حکمروایی به عنوان دیدگاه پویا، حکمروایی پیامدی پویا از فعالیت بازیگران اجتماعی و سیاسی است و در دو قالب فرایند سیستمی و هدایت و هماهنگی تعریف شده است (حیدری ساربان و همکاران، ۱۳۹۶: ۳۹). کارگزاران حکمروایی در دو سطح عمودی و افقی وجود دارند که در سطح عمودی، ترکیب و اثربخشی نهادهای دولت مرکزی و محلی مطرح است و در سطح افقی، ترکیب و اثربخشی جامعه مدنی و بخش خصوصی بیان می شود (Mengisteab, 2009: 34)؛ زیرا دولت ها براساس ارزش عمومی، با مدیریت از بالا به پایین عمل می کنند. بنگاه هایی که وابسته به بخش خصوصی هستند، سود محور بوده اند و براساس سازوکار بازار فعالیت می کنند. سازمان های مدنی، در جهت منافع جامعه، به صورت خود سازمان یافته اداره می شوند و شهروندان علاوه بر شرکت کننده فردی به صورت سازمان یافته نقش دارند (Yang, 2021: 57).

گفته می شود، حکمروایی روستایی یکی از ابزارهای تکثرگرا و حرکت به سمت جامعه یکپارچه است و پایدار روستایی به عنوان آرمان نهایی این مدل تلقی می شود؛ زیرا سهم کیفیت حکمرانی در دستیابی به توسعه تبدیل به موضوعی جهانی شده است (Omiri & Mabrouk, 2020: 2). براساس این، حکمروایی روستایی پیش شرطی برای توسعه پایدار روستایی است (طالشی و همکاران، ۱۳۹۶: ۵۸۹). وجود شاخص هایی مانند محیط سالم، مسکن مطلوب و شایسته، مکان عمومی امن، جاده های فاقد ازدحام و ترافیک، فرصت های تفریح و سرگرمی، تعاملات اجتماعی قوی و ... عوامل مؤثر در پایداری محیط روستایی هستند (Hankins, 2009: 848)؛ بنابراین حکمروایی به مثابه سلسله مراتبی شدن قدرت دولت و تقسیم آن در سطوح ملی، منطقه ای و محلی است که مشارکت پیوسته مردم، نهادهای محلی، اقتصادی و اداری را در مدیریت به دنبال دارد. در این قالب است که افراد و گروه ها در قالب آن به منافع مدنظر خود دست می یابند (Woreda, 2017: 132). درنهایت براساس شکل (۱) مدل مفهومی پژوهش ترسیم شد.

شکل (۱). مدل مفهومی پژوهش

Figure (1). Conceptual model of research

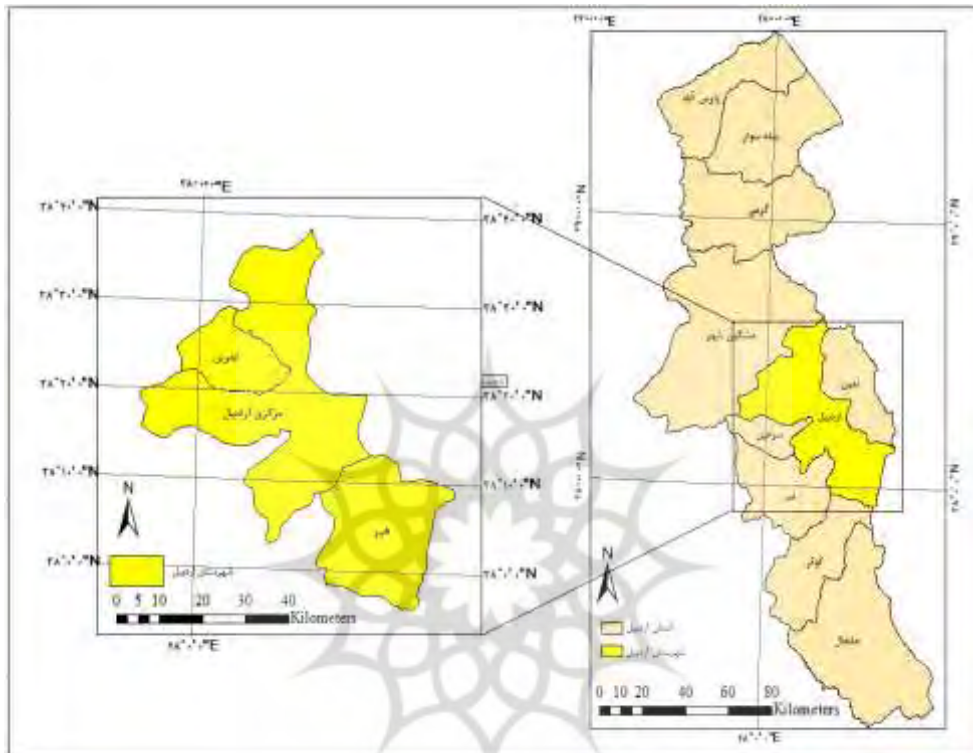
روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از لحاظ هدف، کاربردی و براساس ماهیت توصیفی-تحلیلی و رویکرد حاکم بر این پژوهش، روش آمیخته است. جامعه آماری پژوهش را متخصصان، کارشناسان، خبرگان و نخبگانی تشکیل داد که در زمینه مدیریت روستایی و حکمروایی در شهرستان اردبیل متخصص بودند. در بخش کیفی در ابتدا با استفاده از نمونه‌گیری هدفمند بعضی از متخصصان، کارشناسان و اعضای هیئت علمی انتخاب شدند. در مرحله بعد به دنبال آن با استفاده از روش گلوله‌برفی از آنها درخواست شد که نفر بعدی را معرفی کنند. ۳۰ نفر، بازیگران پنهان و آشکار در فرایند مدیریت و حکمروایی روستایی از طریق پرسشنامه باز و به روش دلفی توسط متخصصان استخراج شدند. روش دلفی، نظام‌یافته است که بر نظرات کارشناسان مستقل متکی است و تعداد نمونه از فرمول خاصی تبعیت نمی‌کند. پس از جمع‌آوری بازیگران و اهداف آنها، در دو مرحله ماتریس آثار متقابل شاخص‌ها در سطرها و ستون‌ها در Excel تشکیل و وارد نرم‌افزار Mactor شد. تکنیک مکتور در هشت مرحله انجام شد: ۱. شناسایی بازیگران و اهداف؛ ۲. ماتریس تأثیرات متقابل؛ ۳. تأثیرات اهداف و بازیگران بر یکدیگر؛ ۴. تحلیل عملکرد؛ ۵. توان رقابتی؛ ۶. موقعیت ماتریس حداکثری؛ ۷. همگرایی و واگرایی؛ ۸. توافق بازیگران.

معرفی منطقه

شهرستان اردبیل با مساحت ۳۸۱۰ کیلومتر مربع، از شمال با مشگین شهر، از جنوب با گرمی، از شرق با نمین و از غرب با نیر همسایه است. شهر اردبیل مرکز استان اردبیل در فاصله ۵۸۸ کیلومتری شمال غرب تهران واقع شده است. براساس آخرین گزارش‌ها، جمعیت آن ۵۲۹۳۷۴ نفر بوده است و مساحتی برابر ۶۲/۸۹۰/۹۶۲ مترمربع را شامل

می‌شود و طبق آخرین تقسیم‌بندی شامل ۵ منطقه و ۵۱ محله است (معاونت شهرسازی و معماری شهرداری اردبیل، ۱۳۹۶: ۵۴). براساس آخرین تقسیمات کشوری شهرستان اردبیل دارای ۳ بخش و ۱۰ دهستان است (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵). طبق آمار موجود در سایت فرمانداری سه بخش ثمرین، مرکزی و هیر، در این شهرستان ۸۷ دهیاری وجود دارد که در کنار شورا، مردم و ... فرایند مدیریت روستایی هدایت می‌شود. شکل (۲) نشان‌دهنده منطقه مورد مطالعه است.

شکل (۲). موقعیت جغرافیایی ناحیه مورد مطالعه

Figure (2). Geographical location of the study area

یافته‌های پژوهش

در پژوهش حاضر برای گردآوری بازیگران اثرگذار بر حکمروایی روستایی از نظر کارشناسان و متخصصان بهره گرفته شد. پس از بررسی‌ها و گفتگوها تعداد ۹ بازیگر شناخته شد. با شناسایی این ۹ بازیگر در عرصه حکمروایی روستایی، دو ماتریس متقاطع اثرگذاری بازیگران بر یکدیگر و گرایش و دیدگاه هر بازیگر نسبت به اهداف در نظر گرفته شده برای حکمروایی خوب تشکیل و در اختیار ۳۰ نفر از متخصصان و کارشناسان قرار داده و از آنها درخواست شد، اعداد صفر تا چهار را برای میزان قدرت و تأثیر هر بازیگر بر بازیگر دیگر (سطر بر ستون) تعیین کنند. در این ماتریس عدد صفر به نبود رابطه و تأثیر و عددهای یک تا چهار نشان‌دهنده شدت اثرگذاری بازیگران بر یکدیگر است. یافته‌ها براساس جدول (۱) نشان‌دهنده آن است که شهروندان با عدد چهار بیشترین میزان اثرگذاری را بر شوراها و سمن‌ها داشته‌اند. جهاد نیز بیشترین اثرگذاری را بر تعاونی‌ها داشته است. از سوی دیگر، شبکه‌ها نیز با عدد چهار بیشترین میزان تأثیر را بر سمن‌ها داشته‌اند.

جدول (۱). ماتریس تأثیرات مقابل بازیگران بر یکدیگر

Table (1). Matrix of Reciprocal effects of actors on each other

بازیگر/بازیگر	دهیاری	شورا	شهروندان	سمن‌ها	بنیاد مسکن	جهاد	تعاونی	شبکه‌ها	دانشگاه‌ها
دهیاری	۰	۲	۲	۱	۱	۱	۲	۰	۰
شورا	۲	۰	۱	۱	۱	۱	۲	۰	۰
شهروندان	۳	۴	۰	۴	۱	۲	۳	۱	۱
سمن‌ها	۱	۳	۳	۰	۲	۳	۲	۱	۳
بنیاد مسکن	۲	۲	۳	۳	۰	۲	۱	۱	۲
جهاد	۲	۱	۰	۳	۳	۰	۴	۱	۲
تعاونی	۳	۲	۲	۱	۱	۱	۰	۰	۱
شبکه‌ها	۳	۳	۳	۴	۳	۳	۱	۰	۱
دانشگاه‌ها	۳	۳	۳	۳	۲	۳	۳	۱	۰

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۱

با توجه به اینکه در پژوهش حاضر ویژگی‌ها و اهداف حکمروایی خوب در ۹ بعد در نظر گرفته شد، ممکن است این هدف‌ها از دیدگاه بازیگران سطوح مختلفی از لحاظ ارزش و اهمیت داشته باشند؛ بنابراین علاوه بر آنکه اعداد صفر تا چهار به عنوان میزان اولویت در نظر گرفته شد، علامت مثبت و منفی نیز وجود دارد که نشان‌دهنده موافقت و مخالفت بازیگران نسبت به اهداف در نظر گرفته شده است. در این میان عدد یک پایین‌ترین سطح اولویت، عدد دو نشان‌دهنده اولویت متوسط، عدد سه گویای اولویت بالا و عدد چهار اولویت بسیار بالا را نشان می‌دهد. نتایج (جدول ۲) حاصل از نظر متخصصان و کارشناسان گویای این امر است که با اهداف در نظر گرفته شده موافقت داشته و هیچ‌کدام از اعداد ماتریس منفی نبوده است. یافته‌ها نشان از آن دارد که بازیگران در رابطه با اهداف حکمروایی در شهرستان اردبیل، دیدگاه‌های متفاوتی داشتند. به گونه‌ای که هر یک از اهداف از نظر آنها دارای اولویت‌های متفاوتی بود؛ ولی در دو هدف قانون‌مندی و مسئولیت‌پذیری، دیدگاه و اولویت یکسانی داشتند. به شکلی که از نظر تمام متخصصان قانون‌مندی با امتیاز ۳ در اولویت بالا و مسئولیت‌پذیری با امتیاز ۴ در اولویت بسیار بالا قرار داشت.

جدول (۲). ماتریس بازیگران و اهداف مؤثر بر حکمروایی روستایی

Table (2). Matrix of actors and Objectives affecting rural governance

هدف / بازیگر	مشارکت	عدالت	پاسخگویی	قانون‌مندی	مسئولیت	شفافیت	اثربخشی	جامعیت	اجماع
دهیاری	۲	۳	۲	۳	۴	۳	۳	۴	۲
شورا	۴	۳	۲	۳	۴	۳	۳	۴	۲
شهروندان	۲	۳	۲	۳	۴	۱	۰	۰	۰
سمن‌ها	۴	۲	۴	۳	۴	۴	۱	۳	۲
بنیاد مسکن	۳	۳	۲	۳	۴	۳	۴	۴	۴
جهاد	۳	۳	۲	۳	۴	۳	۴	۴	۴
تعاونی	۲	۳	۱	۳	۴	۴	۴	۳	۳
شبکه‌ها	۱	۱	۱	۳	۴	۴	۱	۱	۱
دانشگاه‌ها	۲	۳	۲	۳	۴	۱	۱	۱	۱

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۱

در ادامه پژوهش حاضر برای بررسی کارکرد هر یک از بازیگران در نظر گرفته شده در تحولات آینده در محیط نرم افزار مکتور اقدام به مشخص کردن میزان اثرگذاری و اثرپذیری عملکرد بازیگران بر یکدیگر شد. در این ماتریس، اعداد سطر میزان اثرگذاری و اعداد ستون نشان دهنده اثرپذیری بازیگران است. طبق جدول (۳) بیشترین میزان اثرگذاری مربوط به شبکه‌های اجتماعی با مقدار عددی ۱۱۱ بود که بیشترین اثر آن مربوط به شورا با اثرگذار ۱۷ بوده است. در مرتبه دوم سمن‌ها با میزان اثرگذاری ۱۰۰ قرار داشتند که بیشترین اثرگذاری آن شورا و دهیاری با اثرگذاری ۱۶ بوده است. در رابطه با اثرپذیری، شورا با میزان اثرپذیری ۱۰۹ بیشترین میزان اثرپذیری را داشته است که به ترتیب دانشگاه‌ها و شبکه‌های اجتماعی با اثر ۱۷ بیشترین تأثیرپذیری و دهیاری و تعاونی با اثرپذیری ۱۰۴ اثر در مرتبه دوم قرار داشتند (جدول ۳).

جدول (۳). تحلیل عملکرد بازیگران

Table (3). Performance analysis of actors

اثرگذاری	دانشگاه‌ها	شبکه‌ها	تعاونی	جهاد	بنیاد مسکن	سمن‌ها	شهروندان	شورا	دهیاری	بازیگر/بازیگر
۵۳	۵	۴	۹	۷	۶	۷	۶	۹	۹	دهیاری
۴۹	۵	۴	۸	۶	۶	۶	۶	۸	۸	شورا
۹۰	۹	۵	۱۴	۱۱	۱۰	۱۲	۱۰	۱۵	۱۴	شهروندان
۱۰۰	۱۰	۵	۱۶	۱۴	۱۲	۱۵	۱۱	۱۶	۱۶	سمن‌ها
۸۰	۹	۴	۱۲	۱۱	۱۰	۱۱	۱۰	۱۲	۱۱	بنیاد مسکن
۸۵	۹	۴	۱۳	۱۱	۱۱	۱۲	۱۱	۱۳	۱۲	جهاد
۶۱	۵	۵	۱۰	۸	۷	۸	۷	۱۰	۱۱	تعاونی
۱۱۱	۱۰	۵	۱۵	۱۴	۱۳	۱۶	۱۱	۱۷	۱۵	شبکه‌ها
۱۰۹	۱۰	۵	۱۷	۱۴	۱۲	۱۵	۱۲	۱۷	۱۷	دانشگاه‌ها
۷۳۸	۶۲	۳۶	۱۰۴	۸۵	۷۷	۷۸	۷۴	۱۰۹	۱۰۴	اثرپذیری

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۱

هر یک از بازیگران مورد بررسی که به نحوی در حکمروایی روستایی اثرگذار هستند، توان مشخصی برای رقابت‌پذیری در دستیابی اهداف مدنظر دارند. به گونه‌ای که اگر مقادیر R بیشتر از عدد یک برآورد شود، بازیگر مدنظر دارای پتانسیل رقابت‌پذیری است. مطابق با یافته‌های پژوهش از نه بازیگر در نظر گرفته شده، شبکه‌های اجتماعی با میزان ۲/۰۵، بیشترین توان رقابت‌پذیری را بین بازیگران عرصه حکمروایی دارا بود و در مرتبه بعد دانشگاه با میزان ۱/۶۲ قرار داشت؛ ولی اگر مقادیر R کمتر از عدد یک باشد، میزان رقابت‌پذیری کاهش می‌یابد. بر این اساس در شهرستان اردبیل، شورا، دهیاری و تعاونی دارای کمترین میزان رقابت‌پذیری بودند (جدول ۴).

جدول (۴). توان رقابت‌پذیری بازیگران

Table (4). Competitive power of actors

بازیگر	دھیاری	شورا	شهروندان	سمن‌ها	بنیاد مسکن	جهاد	تعاونی	شبکه‌ها	دانشگاه
Ri	۰/۳۸	۰/۳۳	۱/۱۲	۱/۱۶	۰/۹۱	۰/۹۵	۰/۴۵	۲/۰۵	۱/۶۲

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۱

در ادامه پژوهش حاضر در جدول (۵) مقادیر عددی موجود در سطر موقعیت هر بازیگر را نسبت به اهداف مشخص می‌کند که در آن موقعیت هر یک از بازیگران نسبت به هدف نیز مشخص شده است که در آن تنها شهروندان نسبت به اهداف اثربخشی، جامعیت و اجماع از توافق صفر بهره‌مند بودند. با توجه به مقادیر به‌دست‌آمده، اهداف مشارکت، عدالت، پاسخگویی، قانون‌مندی، مسئولیت‌پذیری و شفافیت با مقدار توافق ۹، هدف مشترک بازیگران در نظر گرفته شد.

جدول (۵). ماتریس موقعیت بازیگران نسبت به اهداف

Table (5). Actors' position matrix relative to the Objectives

هدف	مشارکت	عدالت	پاسخگویی	قانون‌مندی	مسئولیت	شفافیت	اثربخشی	جامعیت	اجماع
دھیاری	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱
شورا	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱
شهروندان	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۰	۰	۰
سمن‌ها	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱
بنیاد مسکن	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱
جهاد	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱
تعاونی	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱
شبکه‌ها	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱
دانشگاه‌ها	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱
اتفاق بر هدف	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۸	۸	۸

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۱

در این بخش، اقدام به ترسیم ماتریس واگرایی و همگرایی شد. همگرایی به مفهوم پتانسیل هماهنگ و منسجم‌سازی قدرت عملکرد بازیگران است که مطابق با یافته‌های پژوهش، همگرایی بین تمام اهداف، از نظر بازیگران ۶۹ برآورد شد و تنها شهروندان با میزان همگرایی ۴۸ در هماهنگی با اهداف مدنظر ضعف دارند (جدول ۶) (شکل ۳).

جدول (۶). میزان همگرایی بین بازیگران

Table (6). amount of convergence between actors

بازیگران	دهیاری	شورا	شهروندان	سمن‌ها	بنیاد مسکن	جهاد	تعاونی	شبکه‌ها	دانشگاه‌ها
دهیاری	۰	۹	۶	۹	۹	۹	۹	۹	۹
شورا	۹	.	۶	۹	۹	۹	۹	۹	۹
شهروندان	۶	۶	۰	۶	۶	۶	۶	۶	۶
سمن‌ها	۹	۹	۶	۰	۹	۹	۹	۹	۹
بنیاد مسکن	۹	۹	۶	۹	۰	۹	۹	۹	۹
جهاد	۹	۹	۶	۹	۹	۰	۹	۹	۹
تعاونی	۹	۹	۶	۹	۹	۹	۰	۹	۹
شبکه‌ها	۹	۹	۶	۹	۹	۹	۹	۰	۹
دانشگاه‌ها	۹	۹	۶	۹	۹	۹	۹	۹	۰
تعداد همگرایی	۶۹	۶۹	۴۸	۶۹	۶۹	۶۹	۶۹	۶۹	۶۹

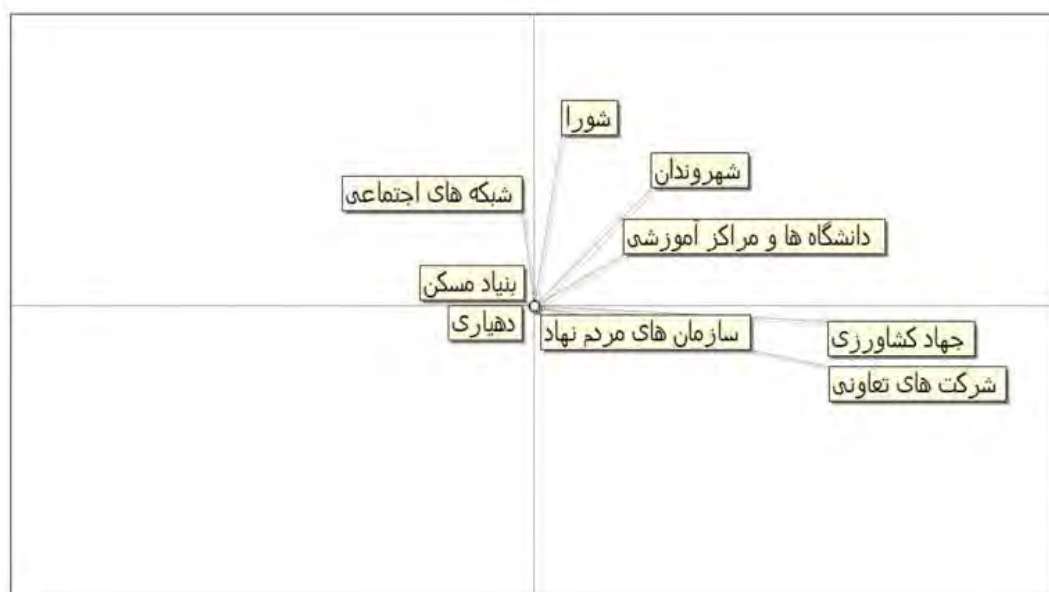
منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۱

شکل (۳). نمودار همگرایی بین بازیگران

Figure (3). Convergence diagram between actors

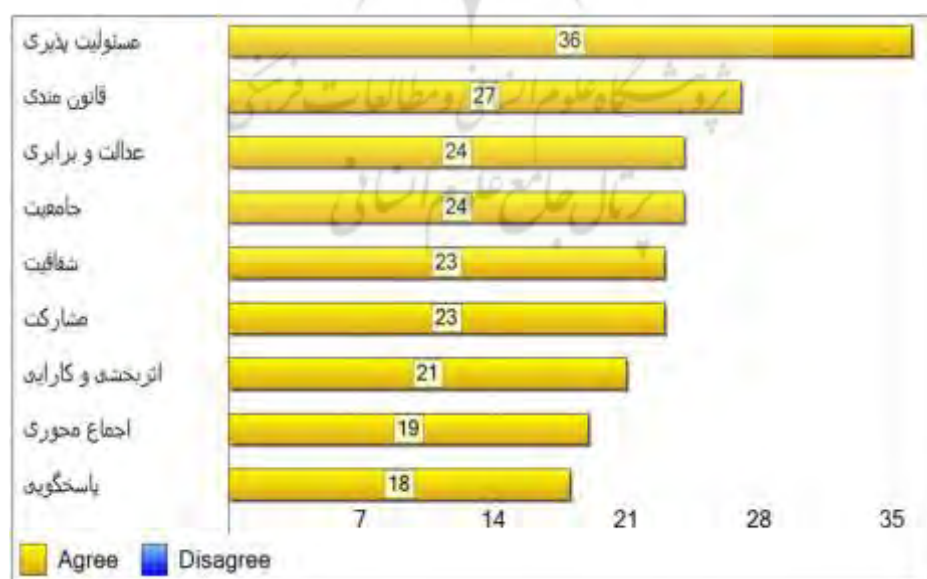
برای بررسی واگرایی بین بازیگران در رابطه با اهداف در نظر گرفته‌شده، اقدام به ترسیم گراف آن شد تا میزان تمایز و دوری بازیگران و نبود توافق آنها نسبت به اهداف مشخص شود. به گونه‌ای که هرچه فاصله بازیگران نسبت به اهداف در نظر گرفته شده بیشتر باشد، احتمال توافق آنها نسبت به اهداف کمتر است. همان‌گونه که پیداست، هیچ‌گونه واگرایی بین بازیگران مدنظر نسبت به اهداف در نظر گرفته‌شده وجود ندارد (شکل ۴).

شکل (۴). نمودار واگرایی بین بازیگران

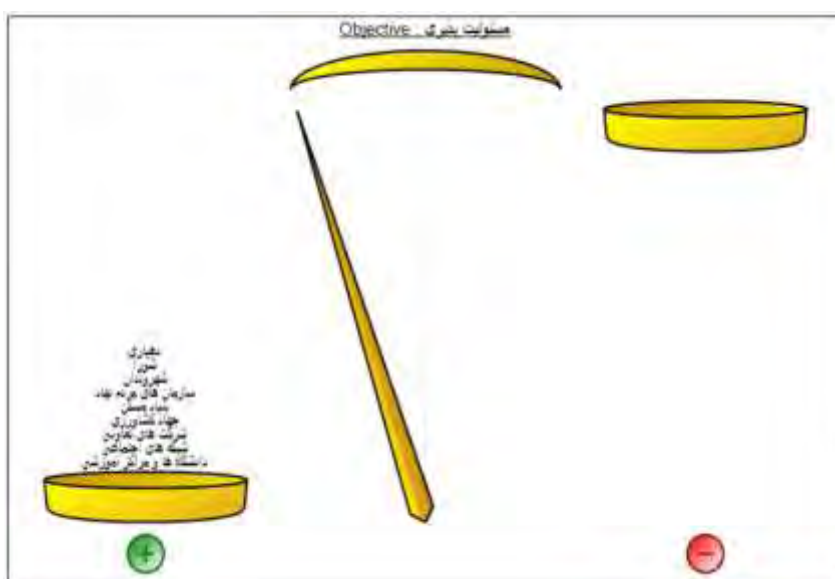
Figure (4). Divergence diagram between actors

نتایج بررسی موضع‌گیری بازیگران دخیل در حکمروایی روستایی براساس اهداف در نظر گرفته‌شده نشان‌دهنده آن است که بیشترین میزان توافق بازیگران مربوط به هدف‌های مسئولیت‌پذیری، قانون‌مندی، عدالت و برابری و جامعیت بوده است؛ بنابراین در توافق بر سر اهداف بین بازیگران، هدف مسئولیت‌پذیری در رأس و کمترین موضع موافقت بازیگران نسبت به هدف پاسخگویی و اجماع محوری قرار دارد که نشان‌دهنده اخلاف بین بازیگران بر سر هدف است (شکل ۶ و ۵).

شکل (۵). توافق بازیگران در رابطه با اهداف

Figure (5). Histogram of actors implication towards its objectives

شکل (۶). توافق بازیگران در رابطه با اهداف

Figure (6). Actors' agreement regarding the Objectives

نتیجه گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی بازیگران اصلی و اثرگذار بر حکمروایی خوب روستایی انجام شده است که از نظرات ۳۰ نفر از کارشناسان برای بررسی موضوع استفاده شد. تکنیک مورد استفاده در این پژوهش برای تحلیل موضوع، مکتور است که تعداد ۹ بازیگر در عرصه حکمروایی روستایی پس از بررسی نظرات کارشناسان و متخصص انتخاب شدند و تعداد اهداف نیز ۹ مورد در نظر گرفته شد. نتایج نشان دهنده آن است که عملکرد بازیگران در راستای تعیین و دستیابی به اهداف نقش مهمی دارد. همان گونه که یافته ها نشان از آن داشت که بازیگرانی مانند سمن ها و شبکه های اجتماعی دارای اثرگذاری بیشتری نسبت به سایر بازیگران بودند؛ همچنین دامنه رقابت پذیری آنها نیز بیشتر از سایر بازیگران بود که نشان دهنده این است که این بازیگران نقش آفرینی بیشتری در عرصه حکمروایی روستایی خواهند داشت. از آنجایی که سازمان های مردم نهاد غیرسیاسی و غیردولتی هستند و همیشه به شکل خودجوش، قانونمند و شفاف به امور مختلف توجه می کنند، این پتانسیل را در اختیار نهادهای مسئول قرار می دهند تا به شکل برنامه ریزی شده در بهبود شرایط و بالابردن حکمروایی مطلوب اقدام کنند.

بررسی بازیگران حکمروایی در شهرستان اردبیل در نمودار اثرگذاری و تأثیرپذیری نشان دهنده آن است که بیشترین اثرگذاری را سازمان های مردم نهاد و شبکه های اجتماعی دارا بودند و این نشان از ضعف در سیستم اداری است که چرخه تعامل بازیگران را با اختلال مواجه کرده است. از سوی دیگر، در رابطه با تأثیرپذیری، بیشترین میزان در رابطه با سازمان هایی مانند دهیاری، شورا و تعاونی بوده است؛ در حالی که این سازمان ها، به عنوان نهاد مستقر در نقاط روستایی باید بیشترین تعامل و همگرایی را با سایر نهادها داشته باشند. در کنار میزان اثرگذاری و تأثیرپذیری، شورا و دهیاری دارای کمترین میزان رقابت پذیری با سایر بازیگران بودند. می توان دریافت که مشارکت شهروندان

روستایی در اداره امور روستا و آشنایی آنها با وظایف دهیاری و شورا و سایر بازیگران موجب می‌شود، آنها نسبت به نقش‌ها و مسئولیت‌های خود آگاه شوند و از سوی دیگر، خود سازمان‌های دخیل در اداره روستایی نیز شرایط لازم را در این زمینه فراهم کنند؛ زیرا در این صورت با همکاری و مشارکت آگاهانه شهروندان و مسئولان زمینه همگرایی بیشتر آنها در دستیابی به اهداف فراهم می‌شود. کمک به پیشبرد اهداف سازمان‌های غیر حکومتی و مردم نهاد هنگامی جامعه را به سمت مطلوب سوق می‌دهد و هزینه‌های آسیب‌پذیری را به کمترین می‌رساند که مردم نسبت به تمامی این رفتارها و ضرورت‌های مشارکت فعال و مسئولانه در آن آگاهی داشته باشند؛ بنابراین در رویکرد حکمروایی روستایی در اداره امور روستاهای شهرستان اردبیل، برای تقویت هدف‌های در نظر گرفته شده، همگرایی بین بازیگران ضروری و مشهود است. هرچند عملکرد سمن‌ها و شبکه‌های اجتماعی نقش بیشتری داشت، خروجی و نتایج نشان‌دهنده توافق تمام بازیگران که بیانگر همگرایی بین تمام بازیگران بوده است و بازیگران بر سر اهداف تعیین شده مخالفت و واگرایی نداشتند و فقط شدت و ضعف اثرگذاری‌ها متغیر بود. از سوی دیگر، از آنجایی که بیشترین تعداد بازیگران دارای هدف حکمروایی بوده‌اند، هیچ نوع واگرایی بین آنها مشاهده نشد و بر این اساس بازیگران عرصه حکمروایی روستایی نسبت به اهداف در نظر گرفته شده اقدام به اولویت‌بندی اهداف کردند و در نهایت مسئولیت‌پذیری در اولویت قرار گرفت. با توجه به آنکه امروزه مسئولیت‌پذیری در همه عرصه‌ها مورد توجه قرار گرفته، تا وابستگی روستائیان به مسئولان قطع شود و روستائیان مانند کنشگران فعال و مسئولیت‌پذیر وارد عرصه شوند.

جمع‌بندی نتایج نشان‌دهنده آن است که دستیابی به حکمروایی خوب، در نظام مدیریت روستایی با دارا بودن اصول، معیارها و شاخص‌هایی متفاوت از رویکردهای مطرح‌شده ماقبل خود، باعث توانمندسازی ساکنان نواحی روستایی در زمینه‌های مختلف می‌شود. این امر نیازمند تعامل و درهم‌تنیدگی سه بخش دولتی، جامعه مدنی و خصوصی است. جوامع روستایی ایران به دلیل نبود اعتماد به ساختار محل، کمبود مشارکت، کم اعتمادی و بی‌اعتمادی به بخش دولتی و خصوصی و بسیاری موارد دیگر، ساختاری را ایجاد که تحقق حکمروایی خوب را با چالش مواجه کرده است. حال برای اینکه این وضعیت جبران و انعطاف‌پذیری و اعتماد بین این سه دسته از بازیگران فراهم شود، شبکه محوری و نهادمندی برای همسازی با رویکرد حکمروایی خوب لازم است. در مجموع می‌توان بیان می‌شود که حکمروایی خوب روستایی، رویکردی ارزشمند است که به اهدافی مانند برابری و عدالت، پاسخگویی و مشارکت برای سامان‌دان به امور و توسعه مناطق روستایی تأکید دارد.

براساس نتایج پژوهش پیشنهادهایی در خصوص حکمروایی خوب روستایی ارائه می‌شود:

- ایجاد برنامه‌ریزی مشارکتی برای گروه‌های مختلف، به منظور بهبود مدیریت مطلوب روستایی در سطح شهرستان
- توجه به نقش و اهمیت رسانه‌ها برای شفاف‌سازی حکمروایی روستایی مطلوب و مدیریت کارآمد با توجه به ویژگی‌های محیطی و فرهنگی شهرستان
- در نظر گرفتن بازیگرانی که دارای نقش ضعیفی در حکمروایی بودند و تقویت جایگاه آنها از طریق معرفی وظایف آنها به جامعه محلی و تقویت رقابت‌پذیری

- تلاش برای همگرایی بیشتر سازمان‌ها و نهادهای اثرگذار در راستای دستیابی به حکمروایی مطلوب روستایی در سطح شهرستان
- ارائه برنامه‌ها و راهکارهایی درخصوص بهبود ساختار مدیریتی روستاها.

منابع

- احمدپورداریانی، محمود (۱۳۸۴)، کارآفرینی، تعاریف، نظریات و الگوها، چاپ ششم، تهران، نشر پردیس.
- ایزدی، علی و علوی‌زاده، امیرمحمد (۱۳۹۷)، واکاوی نقش توانمندی روان‌شناختی دهیاران در روند مدیریت و توسعه روستایی، مورد مطالعه: دهستان رشتخوار، کاوش‌های جغرافیایی مناطق بیابانی، سال ششم، شماره یک، صص ۲۲۷-۱۹۹.
- بزی، خدارحم، کیانی، اکبر، حنیفی اصل، یاسین و راضی، امیر (۱۳۹۰)، تحلیل تفاوت‌های مکانی سرمایه اجتماعی در مناطق شهری و روستایی مرزی کشور، مقایسه تطبیقی مراکز شهری و روستایی شهرستان ارومیه، مجله جامعه‌شناسی ایران، دوره ۱۱، شماره دوم، صص ۱۰۲-۷۴.
- پازکی، معصومه، شیخی، داود و صمدی مقدم، شیرین (۱۳۹۹)، تحلیل نقش مدیریت مبتنی بر حکمروایی خوب در توسعه پایدار روستایی، مطالعه موردی: دهستان فیلیستان، شهرستان پاکدشت، جغرافیا و توسعه، شماره ۵۸، صص ۱۱۲-۹۳.
- پازکی، معصومه، شیخی، داوود و زند، فرهاد (۱۴۰۰)، بررسی جایگاه حکمروایی خوب در توسعه گردشگری روستایی پایدار، مورد مطالعه: شهرستان سرخه، برنامه‌ریزی منطقه‌ای، سال ۱۱، شماره ۴۳، صص ۷۸-۶۴.
- حجاریان، احمد (۱۴۰۱). مسئولیت‌پذیری حکمروایی خوب بر پایداری اجتماعی خانوارهای روستایی، مورد مطالعه: مناطق روستایی شهرستان کاشان، جغرافیا و پایداری محیط، سال ۱۲، شماره اول، صص ۵۵-۴۱.
- حیدری ساربان، وکیل (۱۳۹۷)، تحلیل آثار فناوری اطلاعات و ارتباطات بر حکمروایی خوب روستایی، مورد مطالعه: شهرستان مشکین‌شهر، برنامه‌ریزی فضایی (جغرافیا)، سال هشتم، شماره سوم، صص ۶۴-۴۱.
- حیدری ساربان، وکیل (۱۳۹۸)، ارزیابی الگوی مدیریت محلی روستایی مبتنی بر شاخص‌های حکمروایی خوب، مطالعه موردی: شهرستان مشکین‌شهر، جغرافیا و توسعه، شماره ۵۷، صص ۱۵۴-۱۳۳.
- حیدری ساربان، وکیل؛ ارشدی، علی؛ صائب، شراره (۱۳۹۶)، ارزیابی اثرات حکمروایی بر توسعه گردشگری روستایی، مورد مطالعه: شهرستان نیر، فضای گردشگری، دوره هفت، شماره ۲۵، صص ۵۰-۳۳.
- خداپناه، کیومرث (۱۴۰۰)، ارزیابی اثرات حکمروایی شایسته بر زیست‌پذیری روستاها، مورد مطالعه: بخش مرکزی شهرستان اردبیل، فصلنامه برنامه‌ریزی منطقه‌ای، سال ۱۱، شماره ۴۱، صص ۱۰۰-۸۳.
- رکن‌الدین افتخاری، عبدالرضا و عظیمی آملی، جلال (۱۳۹۳)، حکمروایی روستایی (مدیریت توسعه پایدار)، تهران، انتشارات سمت.

طالشی، مصطفی، دربان آستانه، علیرضا و موسوی، عارف (۱۳۹۶)، تبیین الگوی فضایی حکمروایی خوب روستایی پیرامون کلان‌شهر کرج، پژوهش‌های جغرافیای برنامه‌ریزی شهری، دوره پنجم، شماره چهارم، صص ۶۰۶-۵۸۵.

فال سلیمان، محمود، شاطری، مفید و خسروی، نرگس (۱۳۹۹)، بررسی مقایسه‌ای شاخص‌های حکمروایی مطلوب روستایی، مورد مطالعه: شهرستان بیرجند، فصلنامه مطالعات فرهنگی- اجتماعی خراسان، سال ۱۵، شماره اول، صص ۹۵-۱۱۸.

فرجی سبک‌بار، حسنعلی، دربان آستانه، علیرضا، اخوان حیدری، کورش، مدانلو جویباری، مسعود و خاتمی، هلیا (۱۴۰۰)، نقش حکمروایی خوب در تسهیل فرصت‌های کارآفرینی در مناطق روستایی، مورد مطالعه: شهرستان گمیشان، اقتصاد فضا و توسعه روستایی، سال ۱۰، شماره سوم، صص ۱۷۴-۱۵۳.

مسرور نژاد، ناصر، مولایی هاشجین، نصرالله، پور رمضان، عیسی و قریشی، محمد باسط (۱۴۰۰)، تبیین عوامل مؤثر بر کارایی، اثربخشی مدیریت و مشارکت روستایی در توسعه روستاهای شهرستان صومعه‌سرا با رویکرد حکمروایی خوب، پژوهش‌های جغرافیای انسانی، دوره ۵۳، شماره چهارم، صص ۱۵۶۱-۱۵۲۳.

ملکی، سعید، زارعی، جواد و زادولی خواجه، شاهرخ (۱۳۹۷)، ارزیابی شاخص‌های حکمروایی مطلوب شهری با رویکرد مدیریت محله محور (مورد شناسایی: محلات شهر همدان)، جغرافیا و آمایش شهری منطقه‌ای، سال هشتم، شماره ۲۹ صص ۷۴-۶۱.

نجم‌زاده، محمد، ترابی، ذبیح‌الله و ملکان، احمد (۱۳۹۶)، بررسی تأثیر سرمایه اجتماعی بر حکمروایی خوب و پایداری جوامع روستایی با نقش تعدیل‌گری سرمایه فرهنگی، مورد مطالعه: دهستان گودین شهرستان کنگاور، برنامه‌ریزی فضایی، سال هفتم، شماره سوم، صص ۴۰-۲۵.

نوروزی، اصغر و ابراهیمی، الهه (۱۳۹۷)، تحقق‌پذیری شاخص‌های حکمروایی خوب در نواحی روستایی شهرستان لنجان، برنامه‌ریزی توسعه کالبدی، سال سوم، شماره شش، صص ۱۰۹-۹۳.

Beer, A. (2014), **Leadership And The Governance Of Rural Communities**, Journal Of Rural Studies, Vol. 34, No 1, Pp 254-262.

Brand, U., Muraca, B., Pineault, E., Sahakian, M., Schaffartzik, A., Novy, A., Streissler, C., Haberl, H., Asara, V., Dietz, K., Lang, M., Kothari, A., Smith, T., Spash, C., Brad, A., Pichler, M., Plank, C., Velegrakis, G., Jahn, T., & Gorg, C. (2021), **From planetary to societal boundaries: an argument for collectively defined self-limitation**, Sustain. Sci. Pract. Policy 17 (1), 265-292. <https://doi.org/10.1080/15487733.2021.1940754>.

Daftary, D. (2019), **Elected local bodies, space, and the governance of market expansion in rural India**, Geoforum, vol 103, pp 105-113.

Georgios, Ch., & Barraí, H. (2021), **Social innovation in rural governance: A comparative case study across the marginalised rural EU**, Journal of Rural Studies, Available online 11 June 2021, <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2021.06.004>

Hankins, Katherine B (2009), **The Disappearance Of The State From "Livable" Urban Spaces**, Antipode Vol. 41 No. 5 2009 ISSN 0066-4812, Pp: 845-866.

Kumar, B., Sharma, M. (2020), MBA Rural Management, Course Code: MRM-511, 144.

Lumineau, F., Wang, W.Q., & Schilke, O. (2021), **Blockchain governance a new way of organizing collaborations? Organ. Sci.** 32 (2), 500-521.

- Lyall, C. & Tait, J. (2019), **Beyond the Limits to Governance: New Rules of Engagement for the Tentative Governance of the Life Sciences**, *Research Policy*, 48(5), 1128- 1137.
- Mengisteab, K. (2009), **Good Governance in the Eritrean Context, What Does It Entail?**, *Eritrean Studies Review*, Vol (2), No (2), 20-57.
- Merrell, I. (2022), **Blockchain for decentralised rural development and governance**, *Journal Pre-proof*, Available online 29 April 2022, Article 100086, doi: <https://doi.org/10.1016/j.bcra.2022.100086>.
- Omri, A., & Ben Mabrouk, N. (2020), **Good governance for sustainable development goals: Getting ahead of the pack or falling behind?**, *Environmental Impact Assessment Review*, 83, 106388.
- Rajasekhar, D. (2021), **Decentralised governance and development in India: an introduction**, *Handbook of Decentralised Governance and Development in India*, Routledge, Oxon, UK, 3–21.
- Rodriguez-Pose, A., & Gill, N. (2017), **The global trend towards devolution and its implications**, in: J. Agnew, R. Martin (Eds.), *Economy*, Routledge, London, UK, 517–535.
- Wong, H. L., Wang, Y., Luo, R., Zhang, L., & Rozelle, S.(2017), **Local governance and the quality of local infrastructure: Evidence from village road projects in rural China**, *Public Economics*, v152, 119-132.
- Woreda, S.H. (2017), **An examination of the effectiveness of multi-dimensional decisionmaking methods: a decision-making paradox**, *Decision Support Systems*, 5(3), 303–312.
- Xian, Sh. & GU, Z. (2020), **The making of social injustice and changing governance approaches in urban regeneration: Stories of Enning Road, China**, *Habitat International* 98, 102149. 1-11.
- Xue, D., & Wub, F. (2015), **Failing entrepreneurial governance: From economic crisis to fiscal crisis in the city of Dongguan, China**. *Cities*, 10–17.
- Yang, H. (2021), **Holistic Governance: An Explanatory Framework**, In: *Urban Governance in Transition*, 57-95.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی